

2011

KYSTSTI RISØR

Innhold

Innledning.....	4
Mulighet for kyststi fra fylkesgrensa til Tvedestrand.....	6
Delstrekning 1: Fra fylkesgrensa til Risør sentrum.....	7
Delstrekning 2: Fra Risør sentrum til Fransåsen.....	10
Delstrekning 3: Fra Fransåsen til Søndeled	12
Delstrekning 4: Fra Fransåsen til Gloppe.....	16
Mulighet for kortere strekninger og rundløyper.....	18
Sentrum - Randvika	18
Fransåsenløypa.....	18
Vakthusheia	18
Sandtaket.....	19
Bossvika - Moen	19
Røed - Søndeled	20
Krabbesund	20
Sild	20
Sild – Smellandet (Risøya)	20
Våre vurderinger	22
Anbefalt merking.....	22
Universell utforming.....	22
Hvor begynne?	23
Vurdering av de enkelte områdene.....	23
Videre anbefalinger	25

Innledning

Kyststi har vært et tema i Aust-Agder gjennom de siste to tiår. Det er nok flere årsaker til at arbeidet med kyststi ikke har kommet ordentlig i gang. Ressurssituasjonen i kommunene er antakelig den viktigste årsaken. Grimstad er den kommunen som har gjort mest, ved å skissere en mulig trasé for kyststi for 10 år siden. Det er gjort en kjempejobb med etablering av strandpromenaden på Fevik, men det har ikke vært midler til videre arbeid. En annen viktig årsak kan være at det har vært mange ulike oppfatninger av hva en kyststi egentlig er.

Friluftsrådet Sør søkte i 2004 om midler til etablering av kyststi på Hove i Arendal kommune. Hoves Venner sørget for tilrettelegging og merking av en nesten 5 km lang rundløype i 2005. Friluftsrådet Sør har også bidradd med kyststimerker til Tvedestrand kommunes arbeid med en om lag 3 km lang kyststi på Nautholmene utenfor Askerøya.

Utvikling av prosjektet

Fylkestinget har satt av 500 000 kr til utredning av kyststi i Aust-Agder i perioden 2010 - 2012. Administrasjonen har fulgt opp ved å kalle inn kystkommunene, Fylkesmannen, Friluftsrådet Sør og Midt Agder friluftsråd til møte i september 2010. Alle syntes det var naturlig å engasjere friluftsrådene i dette arbeidet. Fylkeskommunen ga Friluftsrådet Sør i oppdrag å utføre arbeidet på vegne av / i dialog med sine fire kystkommuner (Risør, Tvedestrand, Arendal og Grimstad), mens Midt Agder friluftsråd ble spurt om å gjøre tilsvarende arbeid i Lillesand. Risør kommune ble valgt som pilotkommune.

Etter dette har Friluftsrådet hatt to møter med fylkeskommunen, avholdt november 2010 og januar 2011. Vi har også hatt ett møte med Risør kommune, avholdt november 2010. I tillegg deltok vi på et møte angående Kyststi i Telemark i Kragerø i mai 2011.

Befaring av kyststi ble kombinert med arbeid med utvikling av nytt turkart for kommunen. Foreslått trase ble diskutert med fylkeskommunen og kommunen i oktober, der det var mulighet for å komme med innspill.

Muligheter og utfordringer

Kyststi er tidligere etablert i flere fylker og kommuner. Graden av tilretteleggingen av kyststien varierer, slik at det noen steder er turvei standard og noen ganger kun sti. Selv om det er ulike varianter av kyststi, blir de som regel merket med enstydige skilt. Det er også valgt ulike løsninger med tanke på sammenheng. Noen steder er det valgt ut flere delstrekninger innen kommunen, mens andre har valgt en gjennomgående løype fra en side av kommunen til den andre. Kragerø har valgt den siste løsningen, og er nå inne i en treårig prosjektperiode med å få gjennomført tilrettelegging og merking i terrenget. Kyststien i Kragerø er planlagt å stanse i Ellingsvika, få meter fra grensen til Risør kommune.

I tillegg til å vurdere om man ønsker en sammenhengende eller oppdelt kyststi, kan det stilles spørsmål om hvor kyststien konkret skal gå. Å legge stien på en åsrygg med fin utsikt over havet kan

ofte være både enklere og mindre konfliktfylt enn å legge stien rett i sjøkanten. En sti som går høyere kan være bedre å bruke om høsten og vinteren, da svaberg lett kan bli sleipt og skummelt å ferdes på. En sti som går gjennom skog kan være enklere å tilrettelegge til turvei standard enn dersom man ønsker at stien går gjennom svaberg og fjell. I tillegg til å ta hensyn til vær og muligheter for fysisk tilrettelegging, kan graden av konflikt med grunneiere ha stor betydning for valg av trasé. Flere steder i våre kommuner ligger hytter og hus nært inntil sjøen, med brygger, båthus og hageflekker som hindrer ferdsel. I tillegg til det rent juridiske ved slike problemstillinger, kan mange turgåere finne det ubehagelig å ferdes nærme husveggene, noe som kan føre til en mindre populær tursti.

Kragerø kommune hadde i sitt forprosjekt en gjennomgang av spørsmålet om kyststien nødvendigvis måtte gå i direkte tilknytning til vannet, men har fått signaler om at begrepet "kyststi" ikke trenger å tolkes slik. Begrepet er tenkt å illustrere en sti som går langs kysten (kystkommunene), kontra en sti som går i fjellet. Likevel er det nok ønskelig at stien flere steder går ned mot vannet slik at det er muligheter for å bade, eller at det er utsikt ut over havet.

En annen ting som må vurderes er hvem kyststien skal etableres for. Mange som ønsker en sammenhengende kyststi ser det som positivt i forhold til turisme. I forhold til folkehelse, og muligheter for å øke andelen aktive i hverdagen kan derimot mindre runder nær større boligområder virke mer positivt. Med tanke på målgruppe er det også graden av tilrettelegging en vurdering man må ta. Det vil være rimeligere og enklere å få på plass en enkel tursti, men dette ekskluderer enkelte grupper. Ved å etablere en turvei standard vil både de som er dårlige til beins, familier med barnevogn og sykler kunne ferdes på veien. Kostnaden blir da en helt annen, og det er ikke sikkert det er like lett å etablere en turvei på alle steder.

For at kyststien skal bli brukt er det uansett viktig at den er godt merket i terrenget, og at det blir tilrettelagt, og at disse tilretteleggingene blir vedlikeholdt. Dette gjelder både parkeringsplasser, toaletter, rasteplasser og lignende. Stien med merker og skilt må også etterses, og ryddes hvert år.

Spørsmål som må gjennomgås av fylkeskommunen og kommunene:

1. Skal kyststien være sammenhengende eller bestå av delstrekninger?
2. Må kyststien gå langs sjøen, eller kan den også ligge lenger inne i terrenget?
3. Skal man ha stor grad av tilrettelegging, eller enkel standard?
4. Hvor stor grad av konflikt er man villig til å gå inn i for å etablere kyststien?
5. Hva er budsjetttrammen for gjennomføringen av prosjektet, og hvem skal betale?
6. Hvem er ansvarlig for oppfølging og vedlikehold?

I denne rapporten har vi kun sett på mulighetene for etablering av kyststi. Ingen grunneiere har foreløpig blitt kontaktet i forbindelse med forprosjektet. Dette må gjøres dersom det skal være aktuelt å gå videre med prosjektet. Alle grunneiere som berøres av tilrettelegginger, enten skilting eller rydding/bearbeiding, må gi sin tillatelse for denne delen av arbeidet.

Mulighet for kyststi fra fylkesgrensa til Tvedestrand

I dette avsnittet forsøker vi å skissere hvor en mulig trasé kan gå gjennom Risør kommune, fra grensa til Kragerø og til grensa til Tvedestrand. Vi har valgt å dele inn traseen i fire ulike strekninger, som byr på sine egne utfordringer, muligheter og kvaliteter. Anbefalt trase er bare et forslag fra vår side, og kan endres dersom ønskelig.

Delstrekninger:

1. Fylkesgrense – Øysang/Risør sentrum
2. Sentrum – Fransåsen
3. Fransåsen - Søndeled
4. Fransåsen – Gloppe

Delstrekning 1: Fra fylkesgrensa til Risør sentrum

Fakta og utfordringer

Fylkesvei 351 strekker seg drøye 7,5 km fra kommune- og fylkesgrensa mellom Kragerø og Risør til Øysang. Veien er stedvis smal og uoversiktlig med høy fartsgrense. Fra fylkesveien går det flere mindre veier ned mot sjønære hyttefelt, enkelthytter/boliger og eldre gårder. Disse veiene er sjeldent bundet sammen, men går i retning fra fylkesveien og mot sjøen. Det er mange hyttefelt under utvikling i området, noen er påbegynt mens noen bare er under planlegging.

MF Øisang går mellom Øysang og Risør sentrum. Om sommeren har båten syv daglige avganger i ukedagen, og tre på lørdagene. Om vinteren har båten fire daglige avganger i ukedagene, men ingen i helga. MF Øisang er en del av sykkelrute 1 (Nordsjøruten) som er et nasjonalt sykkelrutenett for feriesykling.

Mange hytter kan gjøre det vanskelig å legge en offentlig tursti i enkelte områder. Alternativt må kyststien gå langs fylkesveien, men dette kan være en lite attraktiv strekning. Det er i dag få ulykker på veien, men dette skyldes trolig mer lav bruk enn kvaliteten på veien. Det er ikke per dags dato planer om større tiltak på veien. Den beste løsningen er trolig å la kyststien gå på fylkesveien de delene der det ikke finnes andre alternativ, men få hoveddelen av kyststien på hytteveier, skogstier og på svaberg. Det vil ut fra dette bli vanskelig å få til en universell utforming på hele strekket. Alternativt kan kyststien for Aust-Agders del avsluttes ved å lede løypa inn mot Skarvann (Hødnebø) og så over mot Kragerø, i stedet for å følge fylkesveien, men da møter man ikke på kyststien som kommer fra Kragerø ved Ellingsvika.

Opplevelseskvaliteter

Natur

Mye svaberg med flott havutsikt. Mye av skogen preges av nærheten til sjøen, og det er mye glissen furuskog med lyng og fjell i dagen.

Registrerte naturtyper (fra Naturbase):

– Lyngmyr/slette	Intakt lavlandsmyr (B-område)
– Fiskekroktangen	Rikt strandberg (B-område)
– Gjernesstangen	Rikt strandberg (A-område)
– Skåtkilen/Snikodden v/Limkjær	Rikt strandberg (B-område)
– Klingrekilen v/ Limkjær	Strandeng og strandsump (B-område)

Kulturminner

Øysangferja

Friområder

Det finnes ingen landfaste statlig sikra friluftsområder på strekningen. Det er regulert inn et større friområde på Vrangsum, men dette er ikke sikret av kommunen. Det er ellers noen regulerte friluftsområder i reguleringsplanene i området.

Organisert aktivitet

Ingen direkte, men både Hest i villmark, Røysland gård, Skarvann aktivitetspark og tidligere Jegertunet ligger i nærområdet.

Eksisterende tilrettelegging

Parkering

- Ved Øysang
- Ved innkjøringa til Bommyr (regulert)
- Nistevåg kirkegård
- Sentrum

Toalett

- Ingen

Overnattingsmuligheter

- Øysang brygge (utleie av hytter)
- Sentrum (Risør hotell, Det lille hotell, No. 25, Risør pensjonat)

Forslag til trasé

Vi begynner på Kragerø sin grense, og følger stien inn få meter fra der kyststien til Kragerø er planlagt å ende. Stien følges opp mot hyttene ved Ånonsmyr. Forbi to av hyttene må det lages en ny sti, da eksisterende går på brygga. Her vi stien passere noe tett på hyttene. Vi passerer Ånonsmyr og følger grusveien opp forbi to bommer. Tar så grusveien nedover mot hyttefeltet ved Verdalen. Rasteplass med utsikt ved Østre Fiskekrokbukta. Lengde ca 3 km.

Fra Østre Fiskekrokbukta lages det en ny sti bort til Gjernes. Kyststien følger interne veier ned til Strandvollbukta. Fra her må man på nytt lage en ny sti bort til hyttefeltet på Tangen. Så følges de interne veiene opp til fylkesveien og denne over utløpet til Leivann. Rett over broa går man en sti ned langs vannet som tilslutt havner ved Bommyr. Her kan man lage en avstikker ned til Troskeneset der det er regulert et friluftsområde med flott utsikt og bademuligheter.

Fra hyttefeltet på Bommyr til hyttefeltet på Vollheia kan man hovedsakelig benytte seg av eksisterende stier og veier, men det er en hyttetomt som må passeres gjennom noen tilrettelegginger. Veien følges så gjennom hyttefeltet og opp Vollkilen, over bekken og langs stranda/svaberg til Ormdalen.

Fra Ormdalen følges eksisterende sti et stykke (til hytte), og så må det lages ny sti et stykke. Fra Dammyr følges regulert friluftsområde langs vestsiden av Skåtkilen til regulert friområde der det er muligheter for en rast og bading. På nytt følges intern vei et stykke, før ny sti krysser over til Robbersvik. Her planlegges det nye hytter, og i den sammenheng en sti bort til Vrangsund der det planlegges båthavn.

Ved Robbersvik passeres husene noe tett, men fra veien kan man følge fjellet bort til Vindvik. På denne strekningen går man gjennom flott natur og passerer blant annet en liten vik med mulighet for bading/rast. Fra Vindvik mot Vindviksbukta går man dels på eksisterende sti og dels på ny sti, og

videre mot Øysang må man lage ny sti. Her tar man ferja til sentrum. Dersom det ikke er mulighet for å passere ved Robbersvik kan man også legge stien lenger opp i terrenget gjennom hyttefeltet som er under oppføring.

Som nevnt over er det mange hyttefelt i området, både eksisterende og nye felt under planlegging og oppføring. Det er derfor sannsynlig at vårt forslag må justeres noe i samråd med den enkelte grunneier.

Bilde over Skåtkilen, tatt fra en knaus over regulert friareal.

Delstrekning 2: Fra Risør sentrum til Fransåsen

Fakta og utfordringer

På Risørhalvøya er det muligheter for å legge kyststien på både nordsiden og sørsiden. Risørveien har stedvis fin sjøutsikt, men veien er trafikkert og er i liten grad tilrettelagt for ferdsel gjennom fortau og gang- og sykkelveier. Risør kommune har ønsket utbedringer av veien i flere år, men dette er ikke konkretisert eller prosjektert gjennomført innen kort tid.

På nordsiden av veien er det mye bebyggelse, og det kan derfor være vanskelig å få lagt en kyststi her. I tillegg kommer støy fra veien, som kan redusere turopplevelsen. På sørsiden av sentrumsområdet er det større boligfelt. Videre vestover er sjøsiden bratt. På grunn av disse forholdene er det urealistisk å tenke seg at stien skal gå i sjøkanten hele veien. Det er etter vår vurdering da en bedre løsning å la stien gå i skogen og stedvis ha fin utsikt. Området er tett befolket, og tiltak her vil kunne virke positivt inn på folkehelsen.

Opplevelseskvaliteter

Natur

Varierende natur med både eikeskog, furuskog med svaberg og rike granskoger. Man passerer flere vann og bekker med bademuligheter.

Registrerte naturtyper (fra Naturbase):

- Randvik-Risør Kantkratt (B-område)
- Lindvika Rik edelløvskog (A-område)
- Flåtebukta Rik edelløvskog (A-område)
- Flåtebukta V Kantkratt (A-område)
- Slemdal Rik edelløvskog (A-område)

Verneområder:

- Randvik, Store Furøya, Leikerøya naturreservat

Kulturminner

Risør sentrum (trehusbebyggelsen)

Friområder

Randvika. Stort område som kombinerer statlig og kommunal sikring.

Organisert aktivitet

Mye aktiviteter i sentrum, blant annet akvarium, museum, kirker og trehusbebyggelsen. I tillegg avholdes det mange festivaler i sentrum.

Eksisterende tilrettelegging

Parkering

- Sentrum

- Randvika
- Mindre plasser i boligfeltene

Toalett

- Randvika

Overnattingsmuligheter

- Sentrum (Risør hotell, Det lille hotell, No. 25, Risør pensjonat)

Forslag til trasé

Fra sentrum kan kyststien følge Fransåsen-løypa (DNT-løype) fram til utsiktspunktet på Fransåsen. Denne løypa er allerede merket, og det vil derfor være få utfordringer og kostnader med tilrettelegginger. Havrefjell Turlag har vurdert forslaget og er positivt innstilt til dobbelt merking av løypa. Terrenget tilsier at denne strekningen ikke vil kunne opparbeides til turvei standard.

Bilde fra toppen av Fransåsen

Delstrekning 3: Fra Fransåsen til Søndeled

Fakta og utfordringer

På denne strekningen er det lite tilrettelagte stier og turveier, men mange opplevelseskvaliteter. Det er også mange eksisterende stier og traktorveier, samt historiske veier som den gamle postveien og Vestlandske Hovedveg. En kyststi her vil sammen med delstrekning 2 binde sammen Risør sentrum med Søndeled, slik at man kan ferdes på merket sti mellom de to sentrumsområdene i kommunen.

Gamle E18 ligger tett ved sjøen bort mot Søndeled, men her er det gangfelt slik at det er trygt å ferdes. Strekningen har ellers noe mindre bebyggelse og hyttefelt, og ligger ikke like høyt som strekningen fra sentrum og til Fjebu. Det er derfor noe større muligheter for å legge kyststien ned mot sjøen på denne delstrekningen.

Opplevelseskvaliteter

Natur

Varierende natur med både eikeskog, furuskog med svaberg og rike granskoger. Man passerer flere små vann og bekker.

Registrerte naturtyper (fra Naturbase):

- Fjebu Nord Rik edelløvskog (B-område)
- Rød Strandeng og strandsump (A-område)
- Storås Rik edelløvskog (A-område)

Kulturminner

Bossvik Søndre (1700-tallet), Moen båtbyggeri og Øren (fredet gårdstun)

Friområder

Lilleø er i følge Naturbase statlig sikret. Dette ble avkreftet i møtet med kommunen, som fortalte at området er annullert.

Organisert aktivitet

Flere i direkte kontakt. Både Nautenes Ridesenter, Hjembu Gård, Moen båtbyggeri og Acanthus passeres nært inntil eller direkte.

Eksisterende tilrettelegginger

Parkering

- Søndeled

Toalett

- Ingen offentlige

Overnattingsmuligheter

- Risør gjestehus og Risør gjestgiveri
- Risør Resort - Moen Camping

- Nesodden Brygge (hytteutleie)
- Røed Camping

Forslag til trasé

Fra Fransåsen går man ned til grusveien i vest, og grusveien mot Kvernsmyr og videre mot Fjebudalen. Etter å ha passert Fjebudalen går det en nyere traktorvei nordover i retning av Gartetjenn. Traktorvei følges opp til vestsiden av vannet, for så gå over i en sti. Stien går nordover, og går senere over i en traktorvei. Nærmere hagesenteret deler veien seg, og man følger traktorveien vestover som ender i Laget-krysset. Denne siste delen må ryddes da den er gjengrodd.

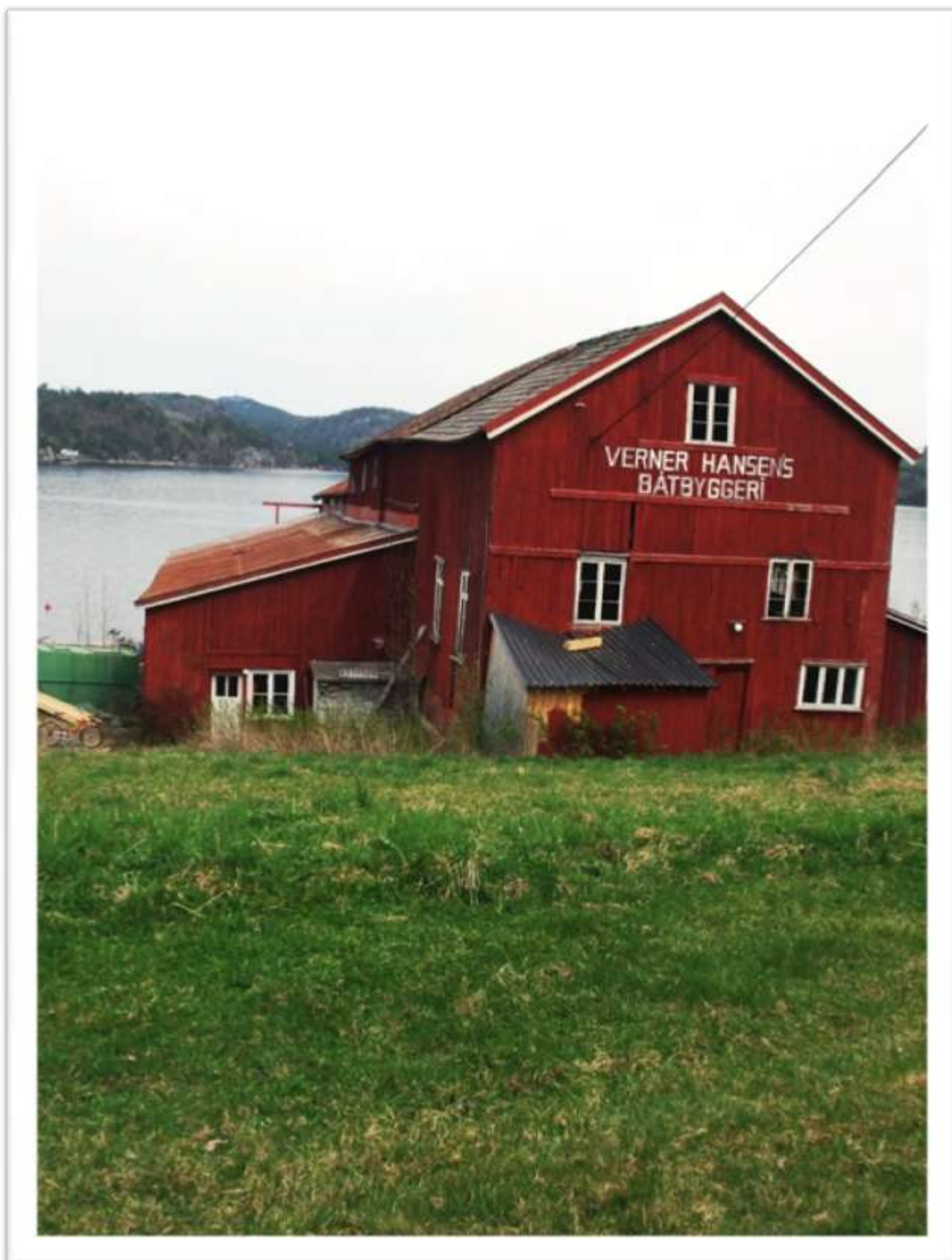
Etter å ha kommet ut i krysset, følger man Risørveien vestover, og tar så ned mot gjestgiveriet ved Bossvika. Følg veien videre, så går det merka sti bak boligene ved Bossvika som fører opp til veien mot ridesenteret. Vi har ikke kjennskap til hvem som har merket stien. Man må passere tett inntil et hus, så dette må avklares med grunneier.

Grusveien følges i ca. 400 meter, så tar man traktorvei inn til venstre. Denne er også merket. Traktorveien følges drøye 500 meter mot Hjembu Gård. Her kan man gå gjennom tunet og litt ned mot sjøen, og så opp den merka stien. Stien følges opp langs jordekanten, der man kommer inn på en traktorvei som følges til Moensdalen. Veien følges vestover, og så tar man en sti ut til høyre der veien svinger opp mot Risørveien. Når man kommer ut til Moensveien tar man til høyre og følger denne veien ned mot vannet og Moen båtbryggeri. Gå videre vestover, langs sjøen, til Moen camping. Her følger man en flott strandpromenade et stykke langs båthavna. Man kommer så ut på Risørveien et stykke, og tar så ned mot Røed. Her kan man også legge inn en avstikker til Acanthus. Videre følger man veien ned mot Røed camping, og så videre Vestlandske Hovedvei nordover langs sjøen. Etter hvert mister man øyekontakt med sjøen, men følger veien når den går over til traktorvei etter en liten stund. Til slutt kommer man ut på en større grusvei, her tar man til venstre. Følg denne veien forbi stadion, og ut på hovedveien. Følg gang- og sykkelveien mot Søndeled.

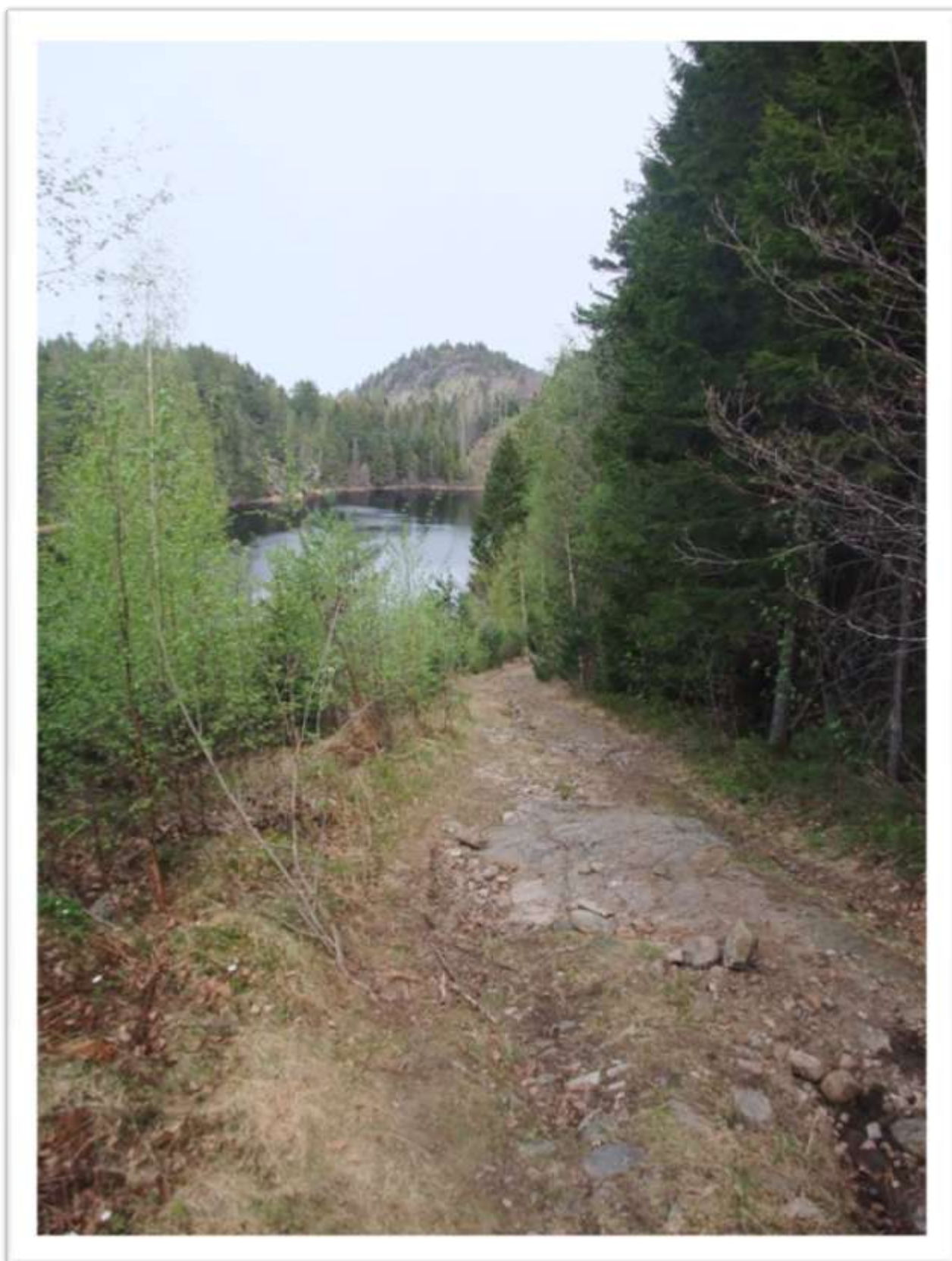
Deler av denne strekningen er den gamle Risørveien og Vestlandske Hovedveg. Dette kan gi spennende informasjon til skilter langs veien.

Dersom man følger både delstrekning 2 og 3 er den totale lengden fra Risør sentrum til Søndeled 25 km. Veiene er for det meste bra, så det er greit å gå denne strekningen på en dag hvis man ikke har med for små barn. Selv om området er flatere enn delstrekning 2 vil det likevel ikke være godt nok for å oppnå standardkravene for universell utforming.

Fra Søndeled kan man også få koblet på turstiene som går langs Gjerstadvassdraget opp helt opp til Gjerstad kirke (kirke til kirke). Per i dag er rundløypa mellom Søndeled kirke og Eikelandswerk i meget god stand og godt merket. Løypene opp til Gjerstad kirke er ikke befart av oss dette året.

Bilde fra Moen

Bilde tatt fra traktorveien mot Vormlitjenn

Delstrekning 4: Fra Fransåsen til Gloppe

Fakta og utfordringer

Veien ut til Hope ligger stedvis nær sjøen. Det er mulighet for å ferdes på veien, men veien er lang og det kan lett bli en kjedelig etappe. Det er ikke sikring i form av fortau eller gang- og sykkelvei, og det er heller ikke planer om dette. Veien har normalt liten trafikk, men i sommermånedene øker trafikken. Langs sjøen er det mange hytter, særlig i øst (Fie) og i sør. Dette kan gi utfordringer i å legge kyststien langt ut mot sjøen.

Opplevelseskvaliteter

Natur

Variert natur, avhenger i stor grad av valg av trase. Legges kyststien langt ut mot sjøen er det flotte svaberg med havutsikt. I skogen kommer kyststien til å bære mer preg av "vanlig" skogsti.

Registrerte naturtyper (fra Naturbase):

- Flere avhenging av trase

Verneområder:

- Gulspettvannet

Kulturminner

Ingen vi kjenner til.

Friområder

Flere områder er sikret, herunder Karolina (statlig sikret), Hesviktangen (statlig sikret), Nipe (statlig sikret), og Hoskuldsholmen (statlig sikret). Områdene er i liten grad opparbeidet.

Organisert aktivitet

Flere aktiviteter på Sørlandet Feriesenter og Risøya (folkehøgskole og camping).

Eksisterende tilrettelegging

Parkering

- Ved bedehuset på Sandnes?
- Jettegrytene ved Sild

Toalett

- Ingen

Overnattingsmuligheter

- Lunden Hytteutleie
- Sørlandet Feriesenter

Forslag til trasé

Fra Fransåsen følges samme vei som i delstrekning 3 helt frem til Fjebudalen. Der strekning 3 går nordover, fortsetter strekning 4 videre vestover. Her kommer man ut ved Fjebu, og går da videre vestover mot Nordhagen. Både passeringen ved den gamle bebyggelsen ved Fjebu og ved bebyggelsen ved Nordhagen går man tett innpå husene, så dette er viktig å diskutere med grunneiere. Når man kommer ut ved Nordhagen er det ikke så mange muligheter. Vi har valgt en transportetappe langs bilvegen fra Nordhagen, via Laget, og til Myra. Denne strekningen er ca. 6 km, og gir ikke mye opplevelsesverdi. Unntaket er muligheten for å legge kyststien på gamle veien ved Sønningdalen. Hovedveien er ikke utrustet med gang- og sykkelvei eller fortau, men vi vurderer det som ok å ferdes her ut fra trafikkfaren. Fra Myra går kyststien gjennom skogen, og kommer ut ved Gloppe. Her har man flere muligheter. Dersom økonomi er en kritisk faktor kan kyststien gå vestover inn i Tvedestrand, men man går da glipp av store naturopplevelser både på Risør og Tvedestrand sin side av grensa. Vi anbefaler derfor at kyststien deler seg ved hyttefeltet ved Trosvika, og at den ene går østover mot Sild og den andre sørover mot Risøya.

Østover går stien mot Nipekilen, opp mot Fløyheia og krysser så Nipekilen i en høy bro. På andre siden går man nordøstover og så sørover igjen til Østerdal. Man runder rundt Kvernkilen, og følger veien ned til Smellandet, og så langs sjøen til Sild. Her finnes flotte jettegryter. Man følger så den allerede merkede stien opp til parkeringsplassen. Videre østover er det muligheter for en rundløype ved Krabbesund, som da bindes sammen med Sild av veien. Det er også mulighet for å skilte nordover til campingen ved Sandnes (bilveg), fra hyttefeltene rundt Østerdal.

Sørover fra Gloppe bygges det to nye broer for å komme over Lille og Store Steinsund, og man er med det kommet inn i Tvedestrand.

Bilde tatt av "Gamle" Fjebu

Mulighet for kortere strekninger og rundløyper

Her presenterer vi noen forslag til mindre rundløyper og tur/retur løyper. Noen er delstrekninger fra forslaget til den sammenhengende kyststi, noen er plassert andre steder i kommunen. De fleste tar utgangspunkt i eksisterende stier, og er lite problematiske og rimelige å opparbeide til kyststi.

Sentrum - Randvika

Start ved Flisvika. Følg den merka stien vestover langs sjøen. Der man møter gangveien, tar man bakken ned mot venstre. Kryss stranda og følg stien opp på andre siden. Følg stien rundt Randviktangen, så kommer man ned på Randvika Vest. Følg turveien tilbake til stranda på østsiden, og så samme vei tilbake til sentrum. Ca. lengde: 4-5 km (tur/retur).

Stien fra Flisvika til Randvika er en del av Fransåsenløypa til Turistforeningen (Havrefjell turlag), og etablering av kyststi her har deres godkjenning. Stien rundt Randvika går gjennom et naturreservat. Her kreves tillatelse fra Fylkesmannen for å skilte og merke. Denne delen av stien er i dag kun merket med stein/varder.

Økonomisk vil det være lite utgifter med å etablere kyststi her. Parkering finnes både i sentrum og ved Randvika. Ved Randvika finnes også toalett. Det er ikke mulig å oppnå universell utforming på strekningen.

Fransåsenløypa

Fransåsenløypa er Havrefjell turlag sitt prosjekt, og det er den første DNT-løypa i Risør. Turen går langs svaberga fra Flisvika til Randvik, og videre ut Sandnesfjorden. Hovedmålet er toppen av Fransåsen på 116 m.o.h. Her henger det en bok som man kan skrive navnet i. Etter å ha kommet ned igjen fra toppen går løypa mot Frydendal langs gamle veier og stier inne i skogen. Løypa avsluttes ved brannstasjonen. Gjennom løypa går man både på svaberg, strand og i skog, og det er mange opplevelsespunkter og muligheter for å bade. Den totale lengden er ca. 12 km.

Det er gode parkeringsmuligheter flere steder ved løypa, både i sentrum, på Randvika og noen plasser i boligfeltene. Det er også toalett på Randvika. Økonomisk vil det være få utgifter ut over skilting og merking. Turlaget har gitt sin godkjenning til etableringen. Det er ikke mulighet for å oppnå universell utforming på hele strekningen.

Vakthusheia

Rundløype på Barmen som allerede er merket og i god stand. Start rett etter broa over sundet mellom fastlandet og Barmen, og følg stien nordover. Her kommer man til et utsiktspunkt med flott utsikt ut over sjøen. Videre går man vestover, før stien dreier sørover og kommer ut ved Tjenndal. Etter dette følges den private veien ut til hovedveien, og tilbake til start. Total lengde er i underkant av 5 km.

Parkering er allerede etablert i forbindelse med badeplassen ved Mindalen. Her er også et enkelt toalett. Det vil dermed bli få utgifter med unntak av skilting og merking. Det er ikke mulig å oppnå universell utforming på strekningen.

Sandtaket

Løype tur/retur som går fra hovedveien ut Barmen og ut til badeplassen på Sandtaket. Stien er i ok stand, og skal derfor være relativt rimelig å etablere. Fin utsikt store deler av veien, ca. 3 km tur/retur. Ved et punkt er det svært viktig med god skilting, da stien krysser i forkant av en hytte som ligger nær sjøen. Er man ikke kjent, eller det blir godt skiltet, er det lett å snu her.

Terrenget er her flatere enn på Vakthusheia, men det vil likevel være vanskelig å oppnå kravene som ligger i standarden til universell utforming. Det kan derimot være mulighet for å utvide bredden og kvaliteten på stien slik at sykler og barnevogner også kommer frem til badeplassen.

Økonomisk vil det avhenge noe av hvilken standard man ønsker. Stien er i dag så god at ved en enkel standard på kyststien holder det med merking og skilting. Det er derimot ingen parkeringsplass ved området, noe som med fordel kunne blitt opparbeidet. Prislappen vil også stige dersom man ønsker å øke standarden på stien til turvei.

Bilde fra stien ut mot Sandtaket

Bossvika - Moen

Start ved Bossvika. Følg veien ned mot ridesenteret. Følg grusveien i ca. 400 meter, ta så sti inn til venstre. Følg stien drøye 500 meter mot Hjembu Gård. Gå gjennom tunet, ta stien opp på baksiden av gårdsbebyggelsen. Ta stien gjennom skogen, så kommer man ut ved Moensdalen. Følg veien vestover, og ta en sti ut til høyre der veien svinger opp mot Risørveien. Når du kommer ut til

Moensveien tar du til høyre og følger denne ned mot vannet og Moen båtbryggeri (egen kulturguide for dette området). Gå videre vestover, langs sjøen, til Moen camping. Eventuelt kan man avslutte ved Acanthus dersom man ønsker å tilrettelegge for økt trafikk hit. Total lengde er ca. 4-5 km (en vei).

Denne traseen går dels på vei og dels på traktorvei gjennom skogen. Et par kneiker innimellom gjør veien for bratt for rullestol. Traktorveien har likevel god nok bredde for at det er mulig og oppgradere denne til en turvei med grusdekke slik at familier med sykler og barnevogner greit kan ferdes her. Nautenes ridesenter ligger i nærheten, og deler av stien brukes da til hesteridning. En oppgradering til sand/grus kan også være positivt for deres bruk av området.

Røed - Søndeled

Start ved Røed. Følg veien ned mot camping, og så videre nordover langs sjøen. Følg grusveien frem til den går over i en traktorvei. Fortsett på denne traktorveien, til du passerer på sørsiden av Vormlitjenn. Her kommer du ut på en grusvei, ta til venstre. Følg denne veien forbi stadion, og ut på hovedveien. Følg gang- og sykkelveien mot Søndeled. Total lengde er ca. 5-6 km (en vei).

Med unntak av et kortere parti med traktorvei er det på denne strekningen store muligheter for å få til turvei standard slik at barnevogner og sykler kommer frem. På grunn av stigningsforhold er det derimot få muligheter for å oppnå kravene til universell utforming. Økonomisk vil det være denne strekningen det vil være mest gunstig å gå for dersom man ønsker høy standard på kyststien.

Fra Søndeled er det også muligheter for å fortsette til Eikelands Verk i Gjerstad, en rundløype som er godt merket og opparbeidet.

Krabbesund

Ut fra Krabbesund er det muligheter for å etablere en liten rundløype ute på svaberga. Her krysser man innom et sikra friluftsområde som ikke er opparbeidet. Det er heller ikke parkeringsplass i området, så det vil være noen kostnader med prosjektet. Det er også noen hytter i området som ligger tett innpå en mulig rundløype.

Sild

Jettegrytene på Sild er allerede et populært turmål. Det er etablert parkering, og stien ut er merket. Merkingen er vanskelig å følge for de som ikke er lokalkjent, og siden stien går på fjell/svaberg kan det være lett å miste stien. Ved etablering av kyststi burde merkene settes hyppigere, og det kan settes opp et informasjonsskilt ved parkeringsplassen. Det er ikke muligheter for å oppnå universell utforming. Totalt vil de økonomiske utgiftene være små.

Sild – Smellandet (Risøya)

Her kan man ta utgangspunkt i parkeringsplassen ved Sild. Man følger den allerede merka stien ut til jettegrytene og følger så sjøkanten ut forbi Breivik og Tjennodden og ut Smell-landet. Man runder så vest for hyttene og kommer opp til Kilen. Her følger man veien tilbake til parkeringa ved Sild. Alternativt kan man etter å ha kommet til Kilen følge interne veier opp til Kvernkilen, og dreier vestover og nordover mot Sundalsheia. Denne følges mot Sundet, og så må det bygges en bro over

Nipekilen. På andre siden kommer man ned mot Stormyr, og så krysses både Lille og Store Steinsund med nye broer.

Ved alternativ to vil det økonomisk være en del utgifter ved etablering av denne løypa. Det er også en utfordring å få broene høye nok til at båter kan passere under. Ved Hoskuldsholmen er det i dag så smalt og grunt at høye båter ikke kan passere, men ved Nipekilen må broa være høy. Selv om de økonomiske utgiftene er store er også opplevelsesverdiene store her. Ved å avslutte ved Kilen blir utgiftene kraftig redusert.

Bilde tatt fra Sild

Våre vurderinger

Anbefalt merking

Det er utarbeidet en felles standard for merking av kyststi. Vi anbefaler at denne følges. Merket bør benyttes på alle skiltene, og kan også benyttes som enkeltmerker i plast til å henges i trær etc. Enkelte steder i landet har man valgt å ha stedsnavnet på merket. Vi anbefaler at man ikke velger denne løsningen da det vil være enklere å bestille inn et større parti med merker som man har på et felles lager.

Merker med og uten lokal tilpassing.

Langs kyststien og særlig ved kryss bør det plasseres ut skilt som viser retning og lengde til neste stopp, benevnt med stedsnavn. I tillegg kan det være nyttig å ha informasjonstavler plassert ut enkelte plasser som inneholder informasjon om for eksempel overnattingsplasser, lokale severdigheter, bademuligheter, parkeringsplasser og toalett. Dette gjelder særlig dersom man satser på løsningen med sammenhengende kyststi som kan tiltrekke en del utenbys folk.

Universell utforming

Det er få plasser i vårt valg av sammenhengende trase og kortere delstrekninger der en kan få på plass en universelt utformet turvei etter kravene som settes i Norsk Standard. Til dette er områdene for kupert, og etter vår vurdering vil kostnadene ikke stå i forhold til nytteverdien av tiltaket. Det vil da være bedre å bruke ressursene på enkelte områder med større potensial, for eksempel en bryggesleng i sentrum eller på Moen etter modell fra Grimstad, eller hyppigere vedlikehold av eksisterende områder så de ikke forfaller gjennom sesongen, for eksempel på Randvika.

I stedet for å tenke universell utforming som standardkrav anbefaler vi heller at tanken bak universell utforming benyttes, altså ønske om at flest mulig skal kunne benytte seg av tilbudet. I forhold til folkehelse er det blant annet ønskelig at fysisk inaktive benytter seg av ulike friluftstilbud. Her kan for eksempel utsetting av benker være et viktig virkemiddel, slik at det er muligheter for hyppige hvilepauser. Dette vil også virke positivt for andre turgåere med behov for raser, som familier med små barn, eldre, syke og personer i gjenoppbyggingsfasen etter sykdom.

Et annet tiltak som vil være positivt er å ha mulighet for at enkelte strekninger får en høyere standard, med god bredde og drenert og fast underlag. På det viset kan barnefamilier med sykler og barnevogner benytte seg av tilbudet. På slike utvalgte områder er det også viktig å tenke på at folk skal komme seg til området, enten via småveier og stier fra boligfeltene eller ved at det anlegges parkeringsplass ved området.

Hvor begynne?

Forutsatt av det er ønske og vilje om etablering av kyststi, må kommunen og fylkeskommunen først ta stilling til om de ønsker en sammenhengende kyststi eller delstrekninger.

Fordelene med sammenhengende kyststi slik vi ser det:

- Sammenkobling med kyststien fra Kragerø kan være positivt for turismen.
- Retter fokus mot strandsonen og turmuligheter i hele kommunen.
- Tilrettelegger for turmuligheter for alle i kommunen, uavhengig av hvor man bor.
- Legger til rette for lengre turmuligheter (flerdagsturer) innenfor kommunen, noe Risør har lite av fra før.

Fordelene med delstrekninger av kyststi slik vi ser det:

- Kortere rundløyper brukes ofte hyppigere av lokale som ettermiddagsturer og/eller søndagsturer, enn lengre tur/retur strekninger. Dette er positivt for folkehelsen.
- Rimeligere å gjennomføre fordi antall km blir færre og vanskeligere partier kan unngås.
- Hyppig bruk opprettholder stien bedre, mindre behov for rydding.
- Unngår å måtte merke stier der det kan være trafikkfarlig å oppholde seg. Særlig er trafikkfaren gjeldende i fellesferien med hyttetraffikk, da er også kyststien trolig også mest brukt.
- Enklere å gjennomføre i etapper. Kommunen kan bygge ut område for område, og trenger ikke bygge alt på en gang.
- Mindre antall km med sti og oppdelte stier vil være rimeligere å vedlikeholde.

Vi anbefaler at man begynner på en plass, slik at man får erfaringer med arbeidet som kreves. Man bør da begynne med en delstrekning (uavhengig av om man i utgangspunktet velger sammenhengende kyststi eller ikke), som har høy opplevelsverdi og lave utgifter. Man kan også unngå de strekningene med stort potensial for konflikter. På det viset får man erfaring med kostnader, hvor velvillig grunneiere er og hvor mye stiene blir benyttet av befolkningen.

Vurdering av de enkelte områdene

Sammen med denne rapporten følger det to kart. På det første har vi gitt foreslått trase en fargekode ut fra hva området krever av tilrettelegginger.

Vi har følgende kategorier for grad av tilrettelegging:

Lav	Kun skilting og merking
Middels	Rydding av skog/kratt i tillegg til skilting og merking
Høy	Standardheving (f.eks. trapper), i tillegg til rydding, skilting og merking
Svært høy	Bygging av for eksempel broer, i tillegg til rydding, skilting og merking

Bygging av tilknyttede fasiliteter, som parkeringsplasser og toaletter vurderes uavhengig av dette.

På det andre kartet har vi delt strekningene inn i fire kategorier ut fra opplevelsesverdiene turen gir. Her har vi vært veldig strenge, og kun vurdert i forhold til konseptet kyststi. Noen av strekningene som har fått middels eller lav score kan likevel være flotte å gå tur på, selv om man ikke er i direkte kontakt med sjøen. Her kommer individuelle preferanser inn.

Vi har følgende kategorier for opplevelsesverdi:

Lav	Asfaltert vei, gjennom boligfelt/hyttefelt
Middels	Skog
Høy	Man ser sjøen, kulturminner og kulturlandskap
Svært høy	Vann, sjø, badeplasser, utsiktspunkt, kystkultur

Sammenstilles disse vil en se hvor en får ”mest for pengene”.

Tilrettelegging/opplevelsesverdi	Svært høy	Høy	Middels	Lav
Lav	7	6	5	4
Middels	6	5	4	3
Høy	5	4	3	2
Svært høy	4	3	2	1

Basert på befaringen og møter med fylkeskommunen og kommunen er det Friluftsrådet Sør sin anbefaling at man satser på en sammenhengende kyststi. I motsetning til hva vi hadde inntrykk av da vi startet kartleggingen er det flere muligheter for å lage en flott kyststi gjennom kommunen. Terrenget og miljøet er variert, noe som sørger for at turen aldri blir kjedelig selv om man ikke går langs sjøkanten hele tiden.

For Risør sin del anbefaler vi at man starter med å etablere kyststi fra sentrum og jobber seg så langt mot Søndeled som mulig. Denne traseen benytter seg i stor grad av eksisterende stier og veier og vil således være rimelig å anlegge, og traseen har store kvaliteter både innen natur og kulturmiljø. Videre vil den, med noen unntak, trolig være lite konfliktfylt å etablere. Store deler av Risørs befolkning bor også i nærheten av traseen. Koblingen mot Kragerø kan avventes noe til Kragerø har etablert kyststien ferdig, og koblingen mot Tvedestrand må trolig avklares med flere da bygging av broene vil innebære større utgifter enn det Risør kommune bør stå for alene.

Videre anbefalinger

For å få til en praktisk gjennomføring av prosjektet kan ulike aktører benyttes. Kragerø kommune har hatt positiv erfaring med å benytte det lokale turlaget i kontakten med grunneiere. Økonomisk bør kommunene også få støtte til gjennomføring av prosjektet. Kragerø kommune har inngått et samarbeid med NAV og en arbeidsgjeng som gjennomfører de fleste av tilretteleggingene i felt. Dette sparer penger i arbeidstimer, og de må kun betale for materialer.

Det kan også være en fordel at flere går sammen om søknader om økonomisk støtte, enten denne sendes til sentrale styresmakter eller organisasjoner. I 2010 ga Gjensidige Stiftelsen 10 millioner til å ruste opp rundt 500 turstier på Vestlandet. Søknaden ble sendt fra et samarbeidsprosjekt som prøver å få til et felles merkingssystem på Vestlandet. I styringsgruppen for prosjektet er Forum for Natur og Friluftsliv, fylkeskommunene i Hordaland, Møre og Romsdal, Rogaland og Sogn og Fjordane, Norges Jeger og Fiskerforbund, Friluftsrådet Vest, Bergen Turlag/DNT samt NCE Tourism Fjord Norway representert.

Det bør også gjøres en vurdering på om hvor formelt kyststien skal sikres. Enkelte plasser har man valgt å regulere kyststien, men vi mener ikke dette er nødvendig dersom man kun skal skilte og merke i eksisterende stier og veier. Kommunen har i møtet i oktober meldt i fra at arbeid med revisjon av kommuneplanen snart skal igangsettes, og at det er et ønske om å ta traseen til kyststien inn i kommuneplanen. Vi vurderer dette som tilstrekkelig sammen med skriftelige avtaler med grunneiere. Ønskes det derimot større tilrettelegginger, kan man vurdere om regulering er veien å gå. Dersom det blir behov for ekspropriasjon må man også regulere.

Friluftsrådet Sør brenner for at kyststi Aust-Agder blir realisert. En grunnleggende forutsetning er at kommuneadministrasjonen fremmer kyststi som sak for by-/kommunestyret. Det må presiseres at den foreslåtte streken i kartet er å oppfatte som anbefalt, og at prosessen vider blir å avklare endelig trase i samarbeid med grunneiere, lag og foreninger. Oppnås det ikke enighet med alle grunneiere, kan man gjennomføre prosjektet ved at fysisk tilrettelegging ikke utføres på disse eiendommene, men stiple stien som umerket kyststi i kartet. Friluftsrådet Sør deltar gjerne under den politiske behandlingen for å kunne gi utfyllende informasjon.

Friluftsrådet Sør bidrar gjerne i det videre arbeidet dersom kommunen ønsker det, omfanget vil avhengige av de regionale / nasjonale midler som stilles til disposisjon. Vår rolle vil kunne være:

- Utarbeidelse av framdriftsplan og innhenting kostnadsoverslag
- Etablering av "fadderordninger" for delstrekninger (tilrettelegging og vedlikehold)
- Medvirke til frivillige avtaler mellom grunneier og fadder (lag/forening)
- Grunneierdialoger for delstrekninger med svært høyt eller høyt kostnadsnivå
- Arbeide for spillemiddelsøknader for disse strekningene
- Søke nasjonal finansiering for å sikre tilrettelegging og drift
- Få på plass avtaler og rutiner for vedlikehold med "fadderne"
- Koordinere arbeidet i og mellom kommunene

Friluftsrådet | Sør